

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

4 martie 2021 *

„Trimitere preliminară – Mediu – Directiva 92/43/CEE – Conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică – Articolul 12 alineatul (1) – Directiva 2009/147/CE – Conservarea păsărilor sălbatică – Articolul 5 – Silvicultură – Interdicții prin care se urmărește garantarea conservării speciilor protejate – Proiect de exploatare forestieră definitivă – Sit care găzduiește specii protejate”

În cauzele conexe C-473/19 și C-474/19,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen (Tribunalul de Primă Instanță din Vänersborg, Tribunalul pentru Litigii Imobiliare și de Mediu, Suedia), prin deciziile din 12 și 13 iunie 2019, primite de Curte la 18 iunie 2019, în procedurile

Föreningen Skydda Skogen (C-473/19)

Naturskyddsföreningen i Härryda,

Göteborgs Ornitologiska Förening (C-474/19)

împotriva

Länsstyrelsen i Västra Götalands län,

B. A. B. (C-473/19),

U. T. B. (C-474/19),

CURTEA (Camera a doua),

compusă din domnul A. Arabadjiev (raportor), președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a doua, și domnii A. Kumin, T. von Danwitz și P. G. Xuereb, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

* Limba de procedură: suedeza.

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru Föreningen Skydda Skogen, de E. Götmark;
- pentru Naturskyddsföreningen i Härryda, de J. Hort;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek, J. Vlácil și L. Dvořáková, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de K. Simonsson, C. Hermes și E. Ljung Rasmussen, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 10 septembrie 2020,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 12 alineatul (1) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică (JO 1992, L 206, p. 7, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 109, denumită în continuare „Directiva habitate”) și a articolului 5 din Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO 2010, L 20, p. 7, denumită în continuare „Directiva păsări”).
- 2 Aceste cereri au fost formulate în cadrul unor litigii între Föreningen Skydda Skogen (Asociația Protejați Pădurea), Naturskyddsföreningen i Härryda (Asociația pentru Protecția Naturii din Härryda) și Göteborgs Ornitologiska Förening (Societatea Ornitologică din Göteborg), pe de o parte, și Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Biroul administrativ al comitatului Västra Götaland, Suedia), B. A. B. și U. T. B, pe de altă parte, în legătură cu o decizie a Biroului administrativ al comitatului Västra Götaland de a nu se opune unei notificări de exploatare într-o zonă forestieră situată în comuna Härryda (Suedia).

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Directiva habitate

- 3 Al treilea, al patrulea și al șaselea considerent ale Directivei habitate au următorul cuprins:
„întrucât, scopul său principal fiind să promoveze menținerea biodiversității luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, prezenta directivă contribuie la atingerea obiectivului mai general al dezvoltării durabile; întrucât respectiva menținere a biodiversității presupune uneori menținerea sau chiar încurajarea activităților umane;

întrucât, pe teritoriul european al statelor membre, habitatele naturale continuă să se deterioreze și din ce în ce mai multe specii sălbatice sunt periclitate; întrucât habitatele și speciile amenințate fac parte din patrimoniul natural al Comunității, iar pericolele care le amenință sunt adesea de natură transfrontalieră, trebuie adoptate reglementări comunitare de conservare a acestora;

[...]

întrucât, pentru a menține sau a readuce habitatele naturale sau speciile sălbatice de importanță comunitară la un stadiu corespunzător de conservare, trebuie desemnate arii speciale de conservare, astfel încât să se creeze o rețea ecologică europeană coerentă, conform unui program bine stabilit.”

4 Potrivit dispozițiilor articolului 1 literele (i) și (m) din această directivă:

„În sensul prezentei directive:

[...]

(i) stadiul de conservare a unei specii înseamnă efectul unui ansamblu de factori care influențează specia respectivă, putând afecta aria de extindere naturală pe termen lung a speciei și abundența populației acesteia pe teritoriul prevăzut la articolul 2.

Stadiul de conservare este considerat «corespunzător» dacă:

datele de dinamică a populației pentru specia respectivă indică faptul că specia se menține pe termen lung ca element viabil al habitatelor sale naturale;

aria de extindere naturală a speciei nu se reduce și nici nu amenință să se reducă în viitorul apropiat

și

specia dispune și este foarte probabil că va continua să dispună de un habitat suficient de extins pentru a-și menține populația pe termen lung;

[...]

(m) specimen înseamnă orice plantă sau animal, mort sau viu, din speciile enumerate în anexele IV și V, orice parte a sau produs obținut din planta sau animalul respectiv, precum și orice alt bun de consum care pare să fie, conform documentului justificativ, ambalajului, etichetei, marcajului sau oricărui alt element, parte a sau produs obținut din animalele sau plantele speciilor respective.”

5 Articolul 2 din directiva menționată prevede:

„(1) Obiectul prezentei directive este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul statelor membre în care se aplică tratatul.

(2) În temeiul prezentei directive, se adoptă măsuri de menținere sau readucere la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară.

(3) Măsurile adoptate în temeiul prezentei directive trebuie să țină seama de condițiile economice, sociale și culturale, precum și de caracteristicile regionale și locale.”

6 Articolul 12 alineatul (1) din aceeași directivă are următorul cuprins:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate în anexa IV litera (a) în aria lor de extindere [naturală], interzicând:

(a) orice formă de capturare sau ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură;

- (b) perturbarea deliberată a speciilor respective, în special în timpul perioadei de reproducere, cuibărire, hibernare și migrare;
- (c) distrugerea deliberată sau culegerea ouălor din natură;
- (d) deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă.”

7 Articolul 16 alineatul (1) din Directiva habitate prevede:

„Statele membre pot deroga de la dispozițiile articolelor 12, 13, 14 și 15 literele (a) și (b), cu condiția ca derogarea să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală și în măsura în care nu există o alternativă satisfăcătoare la derogare, în următoarele scopuri:

- (a) pentru a proteja fauna și flora sălbatică și pentru a conserva habitatele naturale;
- (b) pentru a evita daunele grave asupra recoltelor, efectivelor de animale, pădurilor, exploatațiilor piscicole, apelor și altor forme de proprietate;
- (c) în folosul sănătății și siguranței publice sau pentru alte motive cruciale de interes public major, inclusiv din rațiuni de ordin social sau economic și în situații care ar avea efecte benefice de importanță majoră asupra mediului;
- (d) în scopuri educative și de cercetare, pentru repopulare sau pentru reintroducerea anumitor specii, precum și pentru operațiunile de reproducere necesare acestor scopuri, inclusiv propagarea artificială a plantelor;
- (e) pentru a permite, în condiții de strictă supraveghere, după criterii selective și la un nivel limitat, prelevarea sau deținerea de anumite specimene din speciile enumerate în anexa IV, în număr limitat, stabilit de autoritățile naționale competente.”

8 La litera (a) din anexa IV la Directiva habitate este menționată, printre altele, *Rana arvalis*, denumită în mod obișnuit broască de mlaștină, ca fiind o specie de animale de importanță comunitară care are nevoie de protecție strictă.

Directiva păsări

9 Considerentele (3)-(5) ale Directivei păsări au următorul cuprins:

- „(3) Se constată o scădere, uneori chiar foarte rapidă, a efectivului dintr-un mare număr de specii de păsări sălbatice care se găsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre. Acest declin reprezintă o amenințare gravă pentru conservarea mediului natural, în special din cauza echilibrelor biologice care sunt astfel amenințate.
- (4) Speciile de păsări sălbatice care se găsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre sunt în majoritate specii migratoare. Astfel de specii constituie un patrimoniu comun și protecția eficientă a păsărilor este o problemă transfrontalieră tipică legată de mediu, care implică responsabilități comune.
- (5) Este necesar să se asigure conservarea speciilor de păsări sălbatice care se găsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre, în vederea îndeplinirii obiectivelor comunitare privind îmbunătățirea condițiilor de viață și dezvoltarea durabilă.”

10 Articolul 1 din această directivă prevede:

„(1) Prezenta directivă se referă la conservarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul. Directiva reglementează protejarea, gestionarea și controlul asupra acestor specii și stabilește normele pentru exploatarea acestora.

(2) Prezenta directivă se aplică păsărilor, precum și ouălor, cuiburilor și habitatelor acestora.”

11 Articolul 2 din directiva menționată prevede:

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a menține populația speciilor menționate la articolul 1 la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv.”

12 Articolul 3 din aceeași directivă prevede:

„(1) Ținând seama de cerințele articolului 2, statele membre iau măsurile care se impun pentru a conserva, menține sau restabili o diversitate și o suprafață pentru habitate suficiente pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1.

(2) Conservarea, menținerea și restabilirea biotopurilor și a habitatelor presupun în primul rând următoarele măsuri:

(a) crearea unor arii protejate;

(b) întreținerea și gestionarea habitatelor situate în interiorul și în afara zonelor de protecție, conform imperativelor ecologice;

(c) restabilirea biotopurilor distruse;

(d) crearea de biotopuri.”

13 Potrivit articolului 4 din Directiva păsări:

„(1) Speciile menționate în anexa I constituie obiectul unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire.

[...]

Statele membre clasifică în special cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca arii de protecție specială pentru conservarea acestor specii, ținând seama de condițiile de protecție din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică prezenta directivă.

[...]

(4) Statele membre iau măsurile corespunzătoare pentru a evita, în zonele de protecție menționate la alineatele (1) și (2), poluarea sau deteriorarea habitatelor sau orice alt efect negativ asupra păsărilor, în măsura în care acestea au relevanță în contextul obiectivelor prezentului articol. Statele membre depun eforturi pentru a evita poluarea sau deteriorarea habitatelor și în afara zonelor de protecție.”

14 Articolul 5 din această directivă prevede:

„Fără a se aduce atingere articolelor 7 și 9, statele membre iau măsurile impuse pentru a stabili un sistem de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1, interzicând în special următoarele:

- (a) omorârea sau capturarea deliberată a speciilor respective, indiferent de metoda utilizată;
- (b) distrugerea sau producerea de daune în mod deliberat asupra cuiburilor sau ouălor sau eliminarea cuiburilor;
- (c) culegerea ouălor din natură și păstrarea acestora, chiar dacă sunt goale;
- (d) perturbarea deliberată a acestor păsări, în special în perioada de reproducere sau de maturizare, dacă o astfel de perturbare este relevantă în contextul obiectivelor prezentei directive;

[...]”

15 Articolul 9 alineatul (1) din directiva menționată prevede:

„Statele membre pot aplica derogări de la prevederile articolelor 5-8, în cazul în care nu există altă soluție satisfăcătoare, din următoarele motive:

- (a) – în interesul siguranței și sănătății publice;
 - în interesul securității aeriene;
 - pentru a preveni daune considerabile asupra recoltelor, șeptelului, pădurilor, pescăriilor și apelor;
 - pentru protecția florei și faunei;
- (b) în scopul cercetării și învățământului, repopulării sau reintroducerii, precum și creșterii în legătură cu aceste acțiuni;
- (c) pentru a permite, în condiții strict controlate și pe bază selectivă, capturarea, păstrarea sau alte utilizări judicioase ale anumitor păsări în număr mic.”

16 Articolul 14 din Directiva păsări are următorul cuprins:

„Statele membre pot introduce măsuri de protecție mai stricte decât cele prevăzute de prezenta directivă.”

Dreptul suedez

17 Articolul 4 primul paragraf din artskyddsförordningen (2007:845) (Decretul privind protecția speciilor (2007:845), denumit în continuare „Decretul privind protecția speciilor”), care a fost adoptat în temeiul articolului 1 din capitoulul 8 din miljöbalken, lag (1998:808) [Legea de instituire a unui Cod al mediului (1998:808)], în scopul transpunerii în dreptul suedez a articolului 5 din Directiva

79/409/CEE a Consiliului din 2 aprilie 1979 privind conservarea păsărilor sălbatice (JO 1979, L 103, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 1, p. 77) al cărui text a fost preluat la articolul 5 din Directiva păsări, care a abrogat și a înlocuit Directiva 79/409, și a articolului 12 din Directiva habitate, prevede:

„Sunt interzise în ceea ce privește păsările sălbatice, precum și speciile de animale sălbatice marcate cu semnul «N» sau «n» în anexa 1 la prezentul decret:

1. capturarea sau uciderea deliberată a animalelor;
2. perturbarea deliberată a animalelor, în special în timpul perioadei de reproducere, cuibărire, hibernare și migrare;
3. distrugerea deliberată sau culegerea ouălor din natură și
4. deteriorarea sau distrugerea ariilor de reproducere sau de odihnă.

Interdicțiile se aplică în toate etapele vieții animalelor.

[...]”

- 18 Articolul 4 primul paragraf punctele 1-3 din acest decret transpune astfel actele intenționate interzise la articolul 5 literele (a)-(d) din Directiva păsări și la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate. Articolul 4 primul paragraf punctul 4 din decretul menționat transpune, la rândul său, articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate.
- 19 Anexa 1 la Decretul privind protecția speciilor cuprinde lista tuturor speciilor enumerate în anexele I-III la Directiva păsări, precum și în anexele II, IV și V la Directiva habitate.
- 20 Din cuprinsul articolului 30 din skogsvårdslagen (1979:429) [Legea privind Codul silvic (1979:429)] reiese că guvernul sau autoritatea administrativă desemnată de acesta poate emite instrucțiuni cu privire la luarea în considerare a mediului natural, printre altele, care se impune în cadrul gestionării pădurilor.

Litigiile principale și întrebările preliminare

- 21 Cauza se referă la o notificare de exploatare forestieră adresată Skogsstyrelsen (Agenția Națională a Pădurilor, Suedia) în ceea ce privește o zonă forestieră situată în comuna Hårryda. Această notificare privește tăierea finală, ceea ce înseamnă că aproape toți arborii urmează a fi îndepărtați.
- 22 Agenția Națională a Pădurilor a emis orientări privind măsurile de precauție recomandate în acest caz particular și a apreciat că, în măsura în care orientările sale vor fi urmate, activitatea descrisă în această notificare nu este contrară niciuneia dintre interdicțiile prevăzute în Decretul privind protecția speciilor.
- 23 Astfel cum reiese din cererile de decizie preliminară, zona forestieră vizată de notificarea în discuție este habitatul natural al speciilor protejate prin Decretul privind protecția speciilor. Or, activitatea de exploatare forestieră avută în vedere în această zonă va avea drept consecință faptul că speciile din aceste specii protejate vor fi perturbate sau ucise. În plus, ouăle speciilor menționate prezente în zona respectivă vor fi distruse.
- 24 La 22 decembrie 2016 și la 17 ianuarie 2018, reclamantele din litigiile principale au solicitat Biroului administrativ al comitatului Västra Götaland, responsabil de controlul protecției speciilor în acest comitat, să se opună notificării de exploatare forestieră și orientărilor Agenției Naționale a Pădurilor.

Acestea apreciază că exploatarea forestieră avută în vedere este contrară interdicțiilor prevăzute de Decretul privind protecția speciilor și solicită, printre altele, ca Biroul administrativ menționat să își exercite misiunea de control al aplicării acestui decret.

- 25 Biroul administrativ al comitatului Västra Götaland a decis că nu se impunea examinarea necesității unei exceptări de la aplicarea Decretului privind protecția speciilor, ceea ce presupune că activitatea avută în vedere, în măsura în care ține seama de măsurile de precauție recomandate în orientările Agenției Naționale a Pădurilor, astfel cum este menționat la punctul 22 din prezenta hotărâre, nu este contrară niciuneia dintre interdicțiile respective. Prin urmare, reclamantele din litigiile principale au introdus acțiuni la instanța de trimitere împotriva acestei decizii a Biroului administrativ al comitatului Västra Götaland de a nu adopta măsuri de control.
- 26 Instanța de trimitere precizează, pe de o parte, că articolul 4 din Decretul privind protecția speciilor pune în aplicare atât articolul 5 din Directiva păsări, cât și articolul 12 din Directiva habitate, astfel încât acest decret nu face, în ceea ce privește domeniul de aplicare al interdicțiilor, nicio diferență între speciile care intră sub incidența uneia dintre aceste directive și că interzicerea deteriorării sau a distrugerii ariilor de reproducere sau de odihnă prevăzută de Directiva habitate se extinde astfel și la păsări, în temeiul dreptului național. În opinia sa, această transpunere nu ar da naștere niciunei controverse, dat fiind că Directiva păsări este o directivă de armonizare minimă adoptată în temeiul articolului 175 alineatul (1) CE.
- 27 Pe de altă parte, instanța de trimitere adaugă că litigiile cu privire la care este chemată să se pronunțe privesc impactul activității silvice în discuție în cauzele principale asupra unor anumite specii de păsări care intră sub incidența Directivei păsări, dintre care mai multe sunt incluse în anexa I la directiva menționată, precum și asupra speciei *Rana arvalis*, denumită în mod obișnuit broască de mlaștină, prevăzută la litera (a) din anexa IV la Directiva habitate, care beneficiază de protecția strictă prevăzută de această directivă și se află în zona de exploatare în cauză. În această privință, instanța de trimitere arată că este foarte probabil ca speciile respective să utilizeze zona vizată ca arie de reproducere. Or, acestea din urmă vor fi distruse sau degradate prin exploatarea forestieră avută în vedere.
- 28 Instanța menționată apreciază, astfel, că interpretarea anumitor noțiuni din Directiva păsări și din Directiva habitate îi este necesară pentru a putea soluționa problemele ridicate în fața sa și pentru a verifica, în acest context, compatibilitatea cu acestea a jurisprudenței naționale care impune ca, atunci când o activitate urmărește un alt obiectiv decât cel vizat de interdicțiile care figurează în directivele respective, această activitate trebuie să genereze un risc de efecte negative asupra stadiului de conservare a speciilor în cauză pentru ca interdicțiile menționate să li se aplice.
- 29 În aceste condiții, Vänersborgs tingsrätt, mark- och miljödomstolen (Tribunalul de Primă Instanță din Vänersborg, Tribunalul pentru Litigii Imobiliare și de Mediu, Suedia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare, care sunt redactate în termeni identici în fiecare dintre cauzele C-473/19 și C-474/19:

„1) Articolul 5 din Directiva păsări trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia interdicția vizează numai speciile enumerate în anexa I la această directivă sau care prezintă un anumit nivel de risc ori care înregistrează o scădere pe termen lung a populației?

2) Noțiunile «ucidere/perturbare/distrugere deliberată» prevăzute la articolul 5 literele (a)-(d) din Directiva păsări și la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate trebuie interpretate în sensul că se opun unei practici naționale potrivit căreia, în cazul în care, în mod evident, măsurile nu vizează omorârea sau perturbarea speciilor (de exemplu măsurile din domeniul forestier sau al amenajării teritoriului), pentru aplicarea interdicțiilor trebuie să existe un risc de efecte negative asupra stadiului de conservare a speciilor cauzat de măsurile în cauză?

Prima și a doua întrebare preliminară sunt adresate printre altele având în vedere:

- faptul că articolul 5 din Directiva păsări se referă la conservarea tuturor speciilor de păsări menționate la articolul 1 alineatul (1) din aceasta,
- precum și modul în care articolul 1 litera (m) din Directiva habitate definește «specimenele»,
- faptul că problema stadiului de conservare a unei specii este considerată a fi relevantă în principal în contextul derogării prevăzute la articolul 16 din Directiva habitate (pentru aplicarea derogării trebuie să nu existe o alternativă satisfăcătoare la aceasta, iar derogarea nu trebuie să afecteze negativ menținerea populațiilor speciilor respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală) și la articolul 9 din Directiva păsări (derogarea nu poate fi incompatibilă cu directiva menționată, care, la articolul 2, impune statelor membre să ia măsurile necesare pentru a menține populația speciilor menționate la articolul 1 la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale).

- 3) Dacă răspunsul la oricare punct al celei de a doua întrebări este că trebuie evaluate daunele provocate la un alt nivel decât nivelul individual pentru ca interdicția să se aplice, evaluarea trebuie să fie efectuată, în consecință, pe baza unuia dintre următoarele bareme sau la oricare din aceste niveluri:
- a) o anumită parte a populației limitată din punct de vedere geografic, astfel cum este definită la litera (a), de exemplu în limitele regiunii, ale statului membru sau ale Uniunii Europene;
 - b) populația locală în cauză (izolată biologic de alte populații ale aceleiași specii);
 - c) metapopulația în cauză;
 - d) întreaga populație a speciei în regiunea biogeografică relevantă a ariei de extindere a acesteia?
- 4) Expresia «deteriorarea sau distrugerea» în ceea ce privește aria de reproducere a animalelor prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate trebuie interpretată în sensul că exclude o practică națională care are ca efect faptul că, în pofida măsurilor de precauție, se pierde funcționalitatea ecologică permanentă [...] a habitatului speciei în cauză într-o anumită zonă, prin modificare, distrugere sau degradare, în mod direct sau indirect, în mod individual sau cumulativ, astfel încât interdicția este aplicată numai în cazul în care stadiul de conservare a speciei în cauză riscă să se deterioreze la unul dintre nivelurile menționate la a treia întrebare?
- 5) În cazul în care răspunsul la a patra întrebare este negativ, cu alte cuvinte în cazul unor daune la un alt nivel decât cel care conduce la evaluarea habitatului în fiecare zonă pentru ca interdicția să fie aplicată, evaluarea urmează să fie efectuată, prin urmare, pe baza unuia dintre următoarele bareme sau la oricare din aceste niveluri:
- a) o anumită parte a populației limitată din punct de vedere geografic, astfel cum este definită la litera (a), de exemplu în limitele regiunii, ale statului membru sau ale Uniunii Europene;
 - b) populația locală în cauză (izolată biologic de alte populații ale aceleiași specii);
 - c) metapopulația în cauză;
 - d) întreaga populație a speciei în regiunea biogeografică relevantă a ariei de extindere a acesteia?

A doua și a patra întrebare [...] includ aspectul dacă protecția strictă prevăzută de Directivele [păsări și habitate] încetează să mai fie aplicabilă speciilor pentru care obiectivul Directivei [habitate] (stadiul corespunzător de conservare) a fost atins.”

- 30 Prin Decizia președintelui Curții din 22 iulie 2019, cauzele C-473/19 și C-474/19 au fost conexe pentru buna desfășurare a procedurii scrise și orale, precum și în vederea pronunțării hotărârii.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 31 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 5 din Directiva păsări trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia interdicțiile prevăzute de această dispoziție vizează numai speciile enumerate în anexa I la această directivă, cele care prezintă un anumit nivel de risc sau care înregistrează o scădere pe termen lung a populației.
- 32 Potrivit unei jurisprudențe constante, în vederea interpretării unei dispoziții a dreptului Uniunii, trebuie să se țină seama nu numai de formularea acesteia, ci și de contextul ei și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție [Hotărârea din 2 iulie 2020, Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster), C-477/19, EU:C:2020:517, punctul 23 și jurisprudența citată].
- 33 Trebuie arătat, în primul rând, că, potrivit înseși formulării articolului 5 din Directiva păsări, fără a se aduce atingere articolelor 7 și 9 din aceasta, statele membre iau măsurile impuse pentru a stabili un sistem de protecție pentru toate speciile de păsări menționate la articolul 1 din această directivă, interzicând în special ipotezele expuse la articolul 5 menționat.
- 34 Or, potrivit articolului 1 alineatul (1) din Directiva păsări, aceasta se referă la „conservarea tuturor speciilor de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul”.
- 35 Articolul 5 din Directiva păsări impune, astfel, ca statele membre să adopte un cadru legislativ complet și eficient prin punerea în aplicare, la fel cum prevede articolul 12 din Directiva habitate, a unor măsuri concrete și specifice de protecție care trebuie să permită asigurarea respectării efective a interdicțiilor menționate la articolul 5 din Directiva păsări, care urmăresc în esență protejerea speciilor, a ariilor de reproducere și de odihnă ale păsărilor care intră sub incidența acestei directive [a se vedea în acest sens Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 252].
- 36 Prin urmare, din formularea clară și neechivocă a articolului 5 din Directiva păsări reiese că aplicarea interdicțiilor prevăzute la această dispoziție nu este nicidecum rezervată speciilor enumerate în anexa I la directiva menționată sau care prezintă un anumit nivel de risc ori înregistrează o scădere pe termen lung a populației.
- 37 Este necesar să se arate, în al doilea rând, că nici contextul în care se înscrie articolul 5 din Directiva păsări, nici obiectul și finalitatea acestei directive nu permit limitarea domeniului său de aplicare la cele trei categorii de specii de păsări astfel menționate de instanța de trimitere în cuprinsul primei sale întrebări.
- 38 În această privință, trebuie amintit că, potrivit articolului 191 alineatul (2) TFUE, politica Uniunii în domeniul mediului urmărește un nivel ridicat de protecție. În plus, aceasta se bazează în special pe principiile precauției și acțiunii preventive, precum și pe principiul remedierii, cu prioritate la sursă, a daunelor provocate mediului.
- 39 Astfel cum reiese din considerentele (3)-(5) ale Directivei păsări, se constată o scădere a efectivului dintr-un număr mare de specii de păsări sălbatice care se găsesc în mod natural pe teritoriul european al statelor membre, ceea ce reprezintă o amenințare gravă pentru conservarea mediului natural. Prin urmare, conservarea unor astfel de specii de păsări, care sunt în mare parte specii migratoare și care constituie astfel un patrimoniu comun, este necesară pentru atingerea obiectivelor Uniunii în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și îmbunătățirea condițiilor de viață.

- 40 Curtea a amintit deja și că Directiva păsări, al cărei domeniu de aplicare cuprinde toate speciile de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul, prevede, la articolul 2, că statele membre iau măsurile necesare pentru a menține populația speciilor menționate la un nivel care să îndeplinească condițiile ecologice, științifice și culturale, ținând seama în același timp de condițiile economice și de recreere sau pentru a adapta populația acestor specii la nivelul respectiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 1996, Royal Society for the Protection of Birds, C-44/95, EU:C:1996:297, punctul 3).
- 41 În plus, articolul 3 din Directiva păsări impune statelor membre obligații cu caracter general care constau în asigurarea unei diversități și a unei suprafețe pentru habitate suficiente referitoare la, astfel cum prevede articolul 5 din această directivă, toate speciile de păsări menționate la articolul 1 din directiva menționată, și anume toate speciile de păsări care se găsesc în stare sălbatică pe teritoriul european al statelor membre în care este aplicabil tratatul.
- 42 Stabilirea acestui domeniu de aplicare este legată de importanța unei protecții complete și eficiente a păsărilor sălbatice în întreaga Uniune, indiferent de locul de ședere sau de spațiul de trecere a acestora și, astfel, independent de legislațiile naționale care ar determina protecția păsărilor sălbatice în funcție de noțiunea de patrimoniu național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 aprilie 1988, Comisia/Franța, 252/85, EU:C:1988:202, punctul 15).
- 43 În ceea ce privește articolul 4 din Directiva păsări, acesta conține un regim de protecție orientat și consolidat în mod specific, care cuprinde obligații specifice în ceea ce privește, în special, speciile de păsări enumerate în anexa I la această directivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iulie 1996, Royal Society for the Protection of Birds, C-44/95, EU:C:1996:297, punctele 19 și 23), care constau în adoptarea unor măsuri speciale de conservare a habitatelor acestora pentru a li se asigura supraviețuirea și reproducerea în aria de răspândire. Statele membre clasifică în special cele mai adecvate teritorii, ca număr și suprafață, ca arii de protecție specială a speciilor menționate în anexa I la această directivă din zona geografică maritimă și de uscat în care se aplică directiva respectivă.
- 44 În schimb, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctul 44 din concluziile sale, în privința articolului 5 din Directiva păsări, nu este relevant dacă speciile de păsări în cauză intră sub incidența anexei I la această directivă, dacă prezintă un anumit nivel de risc sau înregistrează o scădere pe termen lung a populației.
- 45 Având în vedere considerațiile care precedă, este necesar să se răspundă la prima întrebare că articolul 5 din Directiva păsări trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia interdicțiile prevăzute la această dispoziție vizează numai speciile enumerate în anexa I la această directivă, cele care prezintă un anumit nivel de risc sau care înregistrează o scădere pe termen lung a populației.

Cu privire la a doua întrebare

- 46 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că rezultă din cererile de decizie preliminară că Decretul privind protecția speciilor nu diferențiază, în ceea ce privește domeniul de aplicare al interdicțiilor referitoare la faptele săvârșite cu intenție, cum ar fi capturarea sau uciderea și perturbarea speciilor de animale, precum și distrugerea sau strângerea de ouă, care figurează la articolul 4 din aceasta, speciile care intră sub incidența Directivei habitate de cele care intră sub incidența Directivei păsări. Instanța de trimitere subliniază, în special, că articolul 4 primul paragraf punctele 1-3 din acest decret transpune actele intenționate astfel interzise la articolul 5 literele (a)-(d) din Directiva păsări și la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate.

- 47 În această privință, trebuie amintit că, în temeiul articolului 14 din Directiva păsări, statele membre pot lua măsuri de protecție mai stricte decât cele prevăzute de această directivă (Hotărârea din 21 iulie 2011, Azienda Agro-Zootecnica Franchini și Eolica di Altamura, C-2/10, EU:C:2011:502, punctul 49).
- 48 Prin urmare și în măsura în care instanța de trimitere constată că rezultă din Decretul privind protecția speciilor că interdicțiile prevăzute la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate se extind la păsări, examinarea celei de a doua întrebări trebuie limitată la interpretarea dispoziției menționate.
- 49 În aceste condiții, este necesar să se considere că, prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că, pe de o parte, se opune unei practici naționale potrivit căreia, în cazul în care, în mod evident, o activitate umană precum o activitate de exploatare forestieră sau de amenajare a teritoriului nu vizează uciderea sau perturbarea speciilor de animale, interdicțiile prevăzute la această dispoziție se aplică numai dacă există un risc de efecte negative asupra stadiului de conservare a speciilor în cauză și, pe de altă parte, protecția oferită prin dispoziția menționată încetează să se aplice speciilor care au atins un stadiu corespunzător de conservare.
- 50 Mai întâi, trebuie amintit că articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate impune statelor membre să ia măsurile necesare pentru a institui un sistem de protecție riguroasă a speciilor de animale enumerate la litera (a) din anexa IV la această directivă în aria lor de extindere naturală, interzicând capturarea sau uciderea deliberată a speciilor din aceste specii, perturbarea lor deliberată și distrugerea deliberată sau culegerea ouălor acestora.
- 51 Curtea a statuat că, pentru a fi îndeplinită condiția referitoare la caracterul intenționat care figurează la articolul 12 alineatul (1) litera (a) din Directiva habitate, trebuie să se stabilească faptul că autorul actului a urmărit capturarea sau uciderea unui specimen dintr-o specie de animale protejată sau, cel puțin, a acceptat posibilitatea unei astfel de capturări sau ucideri (Hotărârea din 18 mai 2006, Comisia/Spania, C-221/04, EU:C:2006:329, punctul 71). Aceeași constatare se aplică interdicțiilor care figurează la articolul 12 alineatul (1) literele (b) și (c) din această directivă.
- 52 În special, Curtea a calificat drept perturbare deliberată în sensul articolului 12 alineatul (1) litera (b) din Directiva habitate fapte precum circulația motoretelor pe o plajă, în pofida avertismentelor referitoare la prezența unor cuiburi de broaște-țestoase marine protejate și prezența hidrobicicletelor și a unor ambarcațiuni mici în zona maritimă a plajelor în cauză și a statuat că un stat membru nu își îndeplinește obligațiile care îi revin în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (b) din această directivă, în cazul în care nu ia toate măsurile concrete necesare pentru a evita perturbarea deliberată a speciei de animale în cauză în perioada de reproducere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2006, Comisia/Spania, C-221/04, EU:C:2006:329, punctul 70 și jurisprudența citată).
- 53 Prin urmare, interdicțiile care figurează la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate sunt susceptibile să se aplice unei activități de exploatare forestieră sau de amenajare a teritoriului, care, în mod evident, nu vizează capturarea sau uciderea, perturbarea speciilor de animale sau distrugerea deliberată ori culegerea ouălor.
- 54 În ceea ce privește relevanța stadiului de conservare a unei specii de animale în cadrul articolului 12 alineatul (1) literele (a) și (c) din Directiva habitate, este necesar să se arate că necesitatea de a efectua o examinare a situației la nivelul exemplarelor din specia vizată rezultă din însuși modul de redactare a acestei dispoziții, care impune statelor membre să interzică anumite acte care afectează „specimene” sau „ouă” ale speciilor de animale.

- 55 Or, trebuie să se constate că definiția noțiunii de „stadiul de conservare a unei specii”, cuprinsă la articolul 1 litera (i) din această directivă, se referă în mod expres la „abundența populați[ilor] [unei specii]”, iar nu la situația specială a unui exemplar sau a unui specimen din specia respectivă, astfel încât acest stadiu de conservare este determinat sau evaluat în special în raport cu populațiile speciilor în cauză.
- 56 Pe de altă parte, în ceea ce privește articolul 12 alineatul (1) litera (b) din Directiva habitate, care cuprinde interzicerea perturbării deliberate a speciilor, în special în perioada de reproducere, de dependență, de hibernare și de migrare, trebuie arătat că, în măsura în care urmărește să pună accentul pe importanța crescută a interdicției menționate în perioadele în care speciile sunt deosebit de vulnerabile, în special din punctul de vedere al capacității sau al succesului lor de reproducere și a cărui nerespectare este astfel în mod deosebit susceptibilă să afecteze negativ stadiul de conservare a speciei în cauză, această dispoziție, potrivit însuși modului său de redactare, nu exclude totuși ca activitățile care nu determină un asemenea risc să poată fi, după caz, incluse.
- 57 Prin urmare, punerea în aplicare a regimului de protecție prevăzut la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate nu depinde de condiția că o anumită activitate riscă să aibă un impact negativ asupra stadiului de conservare a speciei de animale respective.
- 58 În ceea ce privește, în continuare, contextul în care se înscrie această dispoziție, este necesar să se constate că examinarea impactului unei activități asupra stadiului de conservare a speciei de animale în cauză este, în schimb, relevantă în cadrul derogărilor adoptate în temeiul articolului 16 din Directiva habitate.
- 59 Astfel, în cadrul examinării acestor derogări se efectuează o apreciere atât a impactului activității în discuție asupra stadiului de conservare a populațiilor speciilor în cauză, cât și a necesității acestei activități, precum și a soluțiilor alternative care permit realizarea obiectivului invocat în susținerea derogării solicitate.
- 60 Or, a condiționa aplicabilitatea interdicțiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate de riscul unui impact negativ al activității în cauză asupra stadiului de conservare a speciei în cauză ar putea conduce la o eludare a examinării prevăzute în temeiul articolului 16 din această directivă și ar avea, astfel, ca efect lipsirea de efect util a articolului respectiv, precum și a dispozițiilor derogatorii și a condițiilor restrictive care decurg din acesta. O asemenea interpretare nu poate fi considerată conformă cu principiile precauției și acțiunii preventive amintite la punctul 38 din prezenta hotărâre, precum și cu nivelul ridicat de protecție a speciilor de animale și a ouălor prevăzut la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din directiva menționată.
- 61 Astfel, atât modul de redactare, cât și contextul acestei dispoziții exclud condiționarea aplicabilității interdicțiilor prevăzute de dispoziția menționată de o activitate, precum o activitate de exploatare forestieră sau de amenajare a teritoriului, de riscul unui impact negativ asupra stadiului de conservare a speciei de animale în cauză, această interpretare fiind confirmată și de obiectivele Directivei habitate.
- 62 Or, din cuprinsul celui de al treilea considerent al directivei menționate reiese că, întrucât obiectivul său principal este acela de a promova menținerea biodiversității, luând în considerare aspectele economice, sociale, culturale și regionale, aceasta contribuie la atingerea obiectivului mai general al dezvoltării durabile.
- 63 În acest context, al șaselea considerent al Directivei habitate precizează că, pentru a menține sau a readuce habitatele naturale sau speciile sălbatice de importanță comunitară la un stadiu corespunzător de conservare, trebuie desemnate arii speciale de conservare, astfel încât să se creeze o rețea ecologică europeană coerentă, conform unui program bine stabilit.

- 64 Pe de altă parte, trebuie amintit că, în temeiul articolului 2 alineatul (1) din Directiva habitate, obiectul acesteia este să contribuie la menținerea biodiversității prin conservarea habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de pe teritoriul european al statelor membre. În plus, potrivit articolului 2 alineatul (2) din această directivă, se adoptă în această privință măsuri de „menținere sau readucere la un stadiu corespunzător de conservare a habitatelor naturale și a speciilor de floră și faună sălbatică de importanță comunitară”.
- 65 Din obiectivele menționate rezultă, așadar, de asemenea, că, în măsura în care Directiva habitate vizează și „menținerea” unui stadiu corespunzător de conservare, trebuie să se considere că speciile care au atins un astfel de stadiu de conservare trebuie protejate împotriva oricărei deteriorări a acestei stări.
- 66 Prin urmare, este necesar să se constate că articolul 12 alineatul (1) din Directiva habitate nu poate fi interpretat în sensul că protecția prevăzută de dispoziția menționată încetează să se aplice speciilor care au atins un stadiu corespunzător de conservare.
- 67 În vederea aplicării articolului 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din această directivă, revine, așadar, instanței de trimitere sarcina de a examina, în special, dacă speciile de animale care intră sub incidența directivei respective, astfel cum sunt menționate în cererile de decizie preliminară, sunt prezente în zona de exploatare forestieră în discuție în litigiile principale.
- 68 În această privință, este necesar să se arate că specia *Rana arvalis*, denumită în mod obișnuit broască de mlaștină, astfel cum precizează instanța de trimitere, are probabil habitatul său natural în zona vizată de notificarea de exploatare forestieră în discuție în litigiile principale. Această specie figurează printre speciile de animale protejate prin Directiva habitate care fac obiectul unei protecții stricte în temeiul articolului 12 din directiva menționată.
- 69 Pe de altă parte, instanța de trimitere arată că, în zona în discuție în litigiile principale, cel puțin speciile *Tetrao urogallus*, denumită în mod obișnuit „cocoș de munte”, *Pernis apivorus*, denumită în mod obișnuit viespar și *Accipiter gentilis*, denumită în mod obișnuit uliu porumbar, care figurează, toate, în anexa I la Directiva păsări și care constituie, astfel, speciile de păsări cele mai amenințate își au habitatele naturale pe acest teritoriu.
- 70 Va reveni, de asemenea, instanței de trimitere sarcina de a examina dacă condițiile în care trebuie efectuată exploatarea forestieră în discuție în litigiile principale țin de practici de gestionare forestieră preventive și durabile compatibile cu cerințele de conservare care decurg din Directiva habitate.
- 71 Această instanță arată în special că îi va reveni sarcina de a stabili în ce măsură precauțiile recomandate de Agenția Națională a Pădurilor pot contribui la reducerea riscului de producere a unor daune la un asemenea nivel încât activitatea în discuție în litigiile principale să nu mai intre sub incidența interdicțiilor prevăzute la articolul 4 din Decretul privind protecția speciilor și dacă sunt necesare măsuri de precauție suplimentare pentru a evita aplicarea interdicțiilor menționate.
- 72 În această privință, din dosarul de care dispune Curtea reiese că, în cadrul examinării notificării de exploatare forestieră în discuție în litigiile principale, niciun plan silvic voluntar nu a fost evaluat de Agenția Națională a Pădurilor. În plus, administrația națională nu ar fi verificat dacă această exploatare forestieră poate fi executată cu respectarea deplină a interdicțiilor prevăzute de Decretul privind protecția speciilor.
- 73 Pe de altă parte, orientările Agenției Naționale a Pădurilor nu ar fi obligatorii pentru proprietarul funciar și nu ar fi prevăzută nicio sancțiune penală în cazul nerespectării considerațiilor prevăzute de aceste orientări. Potrivit reclamantelor din litigiile principale, orientările menționate nu ar cuprinde, în orice caz, elemente cu privire la aspectul dacă speciile protejate trăiesc în zona vizată de tăiere, deși ele

atrăseseră atenția agenției menționate asupra prezenței lor în zona respectivă. În ceea ce privește notificarea de exploatare forestieră în discuție în litigiile principale, ea nu ar indica perioada anului în care va fi efectuată exploatarea forestieră respectivă.

- 74 Asociația Protejați Pădurea precizează, în plus, că, în cazul în care zona forestieră în discuție în litigiile principale face obiectul unei exploatare forestiere în conformitate cu orientările emise de Agenția Națională a Pădurilor, mediul forestier va dispărea, ceea ce va conduce și la dispariția unei părți din habitatele naturale ale speciilor protejate prezente pe teritoriul acestuia și va amenința astfel supraviețuirea lor pe termen lung.
- 75 În aceste condiții, trebuie amintit că respectarea articolului 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate impune statelor membre nu doar să creeze un cadru legislativ complet, ci și să pună în aplicare măsuri concrete și specifice de protecție. De asemenea, un astfel de sistem de protecție riguroasă presupune adoptarea unor măsuri cu caracter preventiv coerente și coordonate. Acest sistem de protecție riguroasă trebuie să permită, așadar, să se evite în mod efectiv atingerile aduse speciilor de animale protejate, așa cum sunt enunțate de această dispoziție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 11 iunie 2020, Alianța pentru combaterea abuzurilor, C-88/19, EU:C:2020:458, punctul 23 și jurisprudența citată).
- 76 Într-adevăr, pentru realizarea obiectivelor Directivei habitate, trebuie ca autoritățile competente să fie în măsură să anticipeze activitățile care ar fi dăunătoare speciilor protejate de această directivă, fiind lipsit de importanță în această privință dacă obiectul activității în cauză constă sau nu în uciderea sau în perturbarea speciilor menționate.
- 77 Prin urmare, va reveni instanței de trimitere sarcina de a verifica dacă activitățile de exploatare forestieră, precum cele în discuție în litigiile principale, se întemeiază pe o abordare preventivă care ține seama de nevoile de conservare a speciilor în cauză și dacă ele sunt planificate și executate astfel încât să nu încalce interdicțiile care decurg din articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate, luând în considerare în același timp, astfel cum reiese din articolul 2 alineatul (3) din această directivă, cerințele economice, sociale, culturale, regionale și locale.
- 78 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, este necesar să se răspundă la a doua întrebare că articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că, pe de o parte, se opune unei practici naționale potrivit căreia, în cazul în care o activitate umană precum o activitate de exploatare forestieră sau de amenajare a teritoriului nu vizează în mod evident uciderea sau perturbarea speciilor de animale, interdicțiile prevăzute la această dispoziție se aplică numai dacă există un risc de efecte negative asupra stadiului de conservare a speciilor în cauză și, pe de altă parte, protecția oferită prin dispoziția menționată nu încetează să se aplice speciilor care au atins un stadiu corespunzător de conservare.

Cu privire la a patra întrebare

- 79 Prin intermediul celei de a patra întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia, în pofida măsurilor de precauție, se pierde funcționalitatea ecologică permanentă a habitatului natural al speciei în cauză într-o anumită zonă, prin modificare, distrugere sau degradare, în mod direct sau indirect, în mod individual sau cumulativ, astfel încât interdicția este aplicată numai în cazul în care stadiul de conservare a speciei în cauză riscă să se deterioreze.

- 80 Această întrebare provine din dubla premisă prezentată de instanța menționată, căreia îi va reveni sarcina să o confirme, potrivit căreia, pe de o parte, speciile de păsări protejate și broasca de mlaștină utilizează zona notificată ca arii de reproducere care vor fi distruse sau degradate prin exploatarea forestieră în discuție în litigiile principale și, pe de altă parte, funcționalitatea ecologică permanentă a habitatului natural al speciilor în cauză va fi pierdută, ca urmare a acestei exploatare forestiere.
- 81 Pentru a răspunde la întrebarea menționată, trebuie amintit, astfel, de la bun început că, în temeiul articolului 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate, protecția riguroasă prevăzută de această dispoziție vizează interzicerea „deteriorării sau distrugerii ariilor de reproducere sau de odihnă”.
- 82 Având în vedere acest sistem de protecție riguroasă, Curtea a statuat deja că actele vizate de dispoziția menționată nu sunt numai actele intenționate, ci și cele care nu sunt intenționate. Prin faptul că nu a limitat interdicția prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate la acte intenționate, contrar celor prevăzute pentru actele menționate la articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din directiva menționată, legiuitorul Uniunii și-a demonstrat intenția de a conferi ariilor de reproducere sau de odihnă o protecție sporită împotriva actelor care cauzează deteriorarea sau distrugerea lor [Hotărârea din 2 iulie 2020, Magistrat der Stadt Wien (Grand hamster), C-477/19, EU:C:2020:517, punctul 27 și jurisprudența citată].
- 83 În plus, Curtea a subliniat că protecția riguroasă prevăzută la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate se aplică indiferent de numărul de specimene din specia vizată prezente în zona în cauză [Hotărârea din 17 aprilie 2018, Comisia/Polonia (Pădurea Białowieża), C-441/17, EU:C:2018:255, punctul 237].
- 84 Prin urmare, este necesar să se considere că, din moment ce punerea în aplicare a regimului de protecție prevăzut la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din această directivă nu este condiționată de numărul de exemplare din specia în cauză, ea nu poate fi condiționată, astfel cum a arătat doamna avocată generală la punctele 53 și 55 din concluziile sale, de riscul unui impact negativ asupra stadiului de conservare a acestei specii.
- 85 Trebuie adăugat că considerațiile prezentate în cuprinsul punctelor 58-77 din prezenta hotărâre se aplică prin analogie în privința interdicțiilor prevăzute la articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate.
- 86 Din ceea ce precedă rezultă că este necesar să se răspundă la a patra întrebare că articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva habitate trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia, în pofida măsurilor de precauție, se pierde funcționalitatea ecologică permanentă a habitatului speciei în cauză într-o anumită zonă, prin modificare, distrugere sau degradare, în mod direct sau indirect, în mod individual sau cumulativ, astfel încât interdicția este aplicată numai în cazul în care stadiul de conservare a speciei în cauză riscă să se deterioreze.

Cu privire la a treia și la a cincea întrebare

- 87 Având în vedere răspunsul dat la a doua și la a patra întrebare, nu este necesar să se răspundă la a treia și la a cincea întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 88 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 5 din Directiva 2009/147/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind conservarea păsărilor sălbatice trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia interdicțiile prevăzute la această dispoziție vizează numai speciile enumerate în anexa I la această directivă, cele care prezintă un anumit nivel de risc sau care înregistrează o scădere pe termen lung a populației.**
- 2) **Articolul 12 alineatul (1) literele (a)-(c) din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică trebuie interpretat în sensul că, pe de o parte, se opune unei practici naționale potrivit căreia, în cazul în care o activitate umană precum o activitate de exploatare forestieră sau de amenajare a teritoriului nu vizează în mod evident uciderea sau perturbarea speciilor de animale, interdicțiile prevăzute la această dispoziție se aplică numai dacă există un risc de efecte negative asupra stadiului de conservare a speciilor în cauză și, pe de altă parte, protecția oferită prin dispoziția menționată nu încetează să se aplice speciilor care au atins un stadiu corespunzător de conservare.**
- 3) **Articolul 12 alineatul (1) litera (d) din Directiva 92/43 trebuie interpretat în sensul că se opune unei practici naționale potrivit căreia, în pofida măsurilor de precauție, se pierde funcționalitatea ecologică permanentă a habitatului speciei în cauză într-o anumită zonă, prin modificare, distrugere sau degradare, în mod direct sau indirect, în mod individual sau cumulativ, astfel încât interdicția este aplicată numai în cazul în care stadiul de conservare a speciei în cauză riscă să se deterioreze.**

Semnături